יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

אפס נפקו לי במפנה. וגאמן הוא בטענה זו. ואע"ג דאמרכן בחזקת הכתים (לעיל דף לו.) הגודרות אין להן חזקה ה"מ לגאלתר אבל לאחר ג' שנים יש להן חזקה וה"נ כגון שהחזיק בו ג' שנים או בקטן המוטל בעריסה דיש לו חזקה לגאלתר או בעבד שגלה לאה אומו בעדים זה המערער בניתו של זה:

רגונך השבע וטול. רבותא היא דקא"ל האי מחזיק למערער שהרי פטור לגמרי זה המחזיק מכל שבועות שבעולם [*] דקי"ל אין נשבעין על העבדים בשבועות (דף מב:) ואינו מחויב בשבועה כלל וגם זה המובע אין שבועה מועלת לגבות מזה דכל הנשבעין שבועה נשבעין ולא משלמין אם לא מרצונו של זה שמטיל עליו שבועה לישבע וליטול: **ונשבע.** זה המובע: **אינו יכול.** זה המחזיק למחזר בו ולומר משטה היימי כך שהרי פטור הייתי וגם לא נתחייבת לי שבועה כדי לישבע וליטול דאין אדם נשבע וטול ולא הקימי לך בקנין לתת לך העבד אם תשבע עליו אלא כיון דעל פיו נשבע ובלוואתו נתיך לתת לו העבד דכיון דהטיל עליו שבועה הא היימניה בשבועה וכמאן דאודי ליה שהוא עבדו של זה הנשבע דמי. והאי דנקט עבדי גנבת רבותא נקט דלא מיבעיא שאר מטלטלין שהנתבע חייב בשבועה כדי שלא יאבד והוא הופכה על שבגדו דלא מצי הדר ביה ולמימר אשבע אני ואפטר אלא אפי' עבדים דלא שייכא בהו שבועה כלל אפ"ה כיון דהשביעו לא מצי הדר ביה: **נאמן עלי אבא.** להיות דין. אבא פסול מן התורה לדונו לא לזכות ולא לחובה דכתיב לן בסנהדרין (דף מ:) מלא יומתו אבות וגו' [*]: **אלפה רועי בקר.** שאין בקיאין בדין. ורועי צאן לא נקט משום דרשעים נינהו דסתם רועי בהמה דקה גזלנין נינהו ופסולין לכל דין שבעולם [*] אבל אבא ואביך כשרין מיהא לדינין של אחרים: **יכול לחזור בו.** דדברים בעלמא בלא קנין הוא דקא"ל: **ומ"מ אינו יכול לחזור בו.** וה"ה לגבי שבועת המובע שנשבע על העבד ונוטל דבתרוייהו אע"ג דלא הוי דינא הכי כיון דקיבל עליו אינו יכול לחזור בו. ומשני הא קמ"ל ר' אבא דאמר השבע ואתן לך דאין יכול לחזור בו דהתם נמי בא נתן לך פליגי שהנתבע אומר לתובע נאמן עלי אבא שאם יחייביני אתן לך ואפ"ה אמרי רבנן דאינו יכול לחזור ויתן דהייני דומיא דר' אבא דאמר שנשבע זה אין יכול לחזור בו אלא יתן דכרבנן דהתם ס"ל וכ"ש היכא דקאמר תובע נאמן עלי אבא ואביך שאם יפטרוך ממול לך דכ"ע מודו אפי' ר"מ דאין יכול לחזור בו שהרי מוחזק ועומד ומחילה לחידך בקנין דמי ואיכא למ"ד התם במחול לך מחלוקת אבל בא נתן לך דברי הכל יכול לחזור בו הלכך אנטריך ר' אבא לאשמועינן דבא נתן לך פליגי. והלכה כדברי חכמים אע"ג דמסתבר טעמא דר"מ: **גוזין מן העבדים.** בעל חוב שמת גובה מעבדי יתומים דכמקרקעי דמי. ובהא לחוד הוא דליתא הלכתא כר' אבא ולקמן [ע"כ] מתרצינן לה ואמרי הכי קתני אין גוזין וכן אמר ר"נ: **ור"נ אמר אין גוזין.** דנהי דאתקש לקרקעות דכתיב (ויקרא כה) והתנחלתם ה"מ לדברים הכתובים בתורה כגון לקנותן בכסף בשטר ובחזקה ושלא ליתבע עליהן ושאין בהן אונאה אבל לענין ב"ח כמטלטלי דמי [*] דאין ב"ח סומך אלא על קרקעות שאין יכולין ליאבד ולא גזז ממקומן אבל אעבדים לא סמכא דעתיה אלכך לא משתעבדי ליה: **שלישי כשר.** להעיד בקרוביו שני כגון בן חנוך (ב) שכשר להעיד בימואל בן שמעון דבנו של חנוך שלישי לראובן וימואל בן שמעון שני הוא וראובן ושמעון ראשונים אבל שני בשני פסול כגון בן ראובן לבן שמעון דנפקא לן בסנהדרין מלא יומתו אבות על בנים דבנים להדדי נמי מיפסלי אבות היינו ראובן ושמעון ובנים היינו חנוך וימואל אבל שלישי בשני לא אשכחן דפסול ומשום דאיכא למ"ד בפרק זה בורר בסנהדרין (דף כח.) דשלישי בשני פסול להכי אנטריך למימר הכא דכשר: **רבא אמר אף בראשון.** כגון בנו של חנוך בן ראובן מעיד לשמעון אחי ראובן. והכי הלכתא מדאמרי' לקמן [קכט.] מוסיף הוא ומדפסיק לקמיה ולית הלכתא כמר בר רב אשי מכלל דהלכתא מיהא כרבא: **בהכא דאכא.** שיעיד הבן לאבי אביו בן חנוך מעיד לראובן דהיינו שלישי (ג) בראשון: **ולית הלכתא כמר בר רב אשי.** דבני בנים ובני בני בנים עד אלף דורות לא יעידו לאבותיהם דבן ירך אביו הוא: **היה יודע.** אדם לאחיו בעדות קרקע עד היכן היא שלו והשיגו את גבולו והכיר את זה ועד אחר עמו להעיד עליו אע"פ שהיה יודע יפה בעדות זו קודם שלא נתמנה בעיניו שעדיין לא היה קומה ועכשיו בשעת עדות נעשה קומה שבהה מאור עיניו פסול להאי עדות דמאומד הדעת אינו יכול להעיד עד כאן תמוס פלוני ולא נחום לעדותו. ויש לשונות אחרים בהאי נתמנה דלא מפרשי לשון עורון עיניים וכולן הכל: **דמכוון מגרגא.** שידע לכוון המגרגא שיש לו סימנין בשאר שדות הסמוכין לד' רוחותיה: **אבל גלימא.** טלית אי נגד אינו יכול להעיד עליה אחר שנעשה קומה דאמדה לא סמכינן שהרבה טליתות מדמן שוות: **נסכא.** מתיכה כסף או זהב: **ונעשה חסנו.** ונעשה פסול לעדותו בכך דאמרינן בסנהדרין בפרק זה בורר (דף מז:): **פיסח.** עיניו פקוחות שרואה יפה: **שפוי.** חכם: [*] **וגשחרש.** מחמת חולי נתשטה דחרש דומיא דשוטה. א"נ נשתתק ממחת חולי והתורה אמרה מפיהם ולא מפי כתבם. ולאשון גרלה בעיני עיקר דאי בנשתתק מיירי פשיטא כיון דאינו יכול להעיד בפיו אין עדותו עדות ולא הוה ליה למיתנייה בהדי הנך שיכולין להעיד אלא שפסולין ממחת דבר אחר והאי לאו פסול עדות אית ביה אלא שאין בו כח להעיד: **ומפה כפו.** דהיינו קרוב ונתרחק וכגון שאין לו בנים הימנה כדתנן בפ' זה בורר (שם): **וחזר ונתפקח.** שחזר מאור עיניו: **כל שהחלתו.** דאיית המעשה: **או סופו.** שעת הגדת עדות: **בפסלות.** כלומר כל שהחלתו בפסלות שעת דאיית העדות והשתא סופו בכשרות פסול דמעיקרא לא היה ראוי לעדות זו וקרא כתיב (ויקרא ה) והוא עד או ראה דבשעת דאיית המעשה יהא ראוי לעדות זו: **או סופו.** אע"פ שהחלתו בכשרות

תיובתא

הכי גרסינן ונשבע אינו יכול לחזור בו. פירוש אם נשבע כבר אינו יכול לחזור בו אבל אם לא נשבע יכול לחזור בו כדאמרי' בזה בורר (סנהדרין דף כד: ושם) מחלוקת לאחר גמר דין אבל לפני גמר דין דברי הכל (ג) היה יכול לחזור בו והכא אע"ג דאמר השבע וטול יכול לחזור כיון שעדיין לא נשבע הוי (ד) קודם גמר דין וכן משמע ברים המפקיד (ב"מ דף לד: ושם) אמר הריני משלם ומחזר ואמר איני משלם מהו מי אמר מיהדר ביה אלמא דיכול לחזור בו דהוי כמו קודם גמר דין והא דאמר ברים שבועת הדיינין (שבועות דף לט. ושם) ואם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד אומר רבינו תם היינו שמתלקין אותו כדי שיתבייש מלחזור בו אבל אם רוצה לחזור ולבא לב"ד ולישבע הרשות בידו אבל קלת קשה מנא ליה הא דקאמר הכא דקסבר הלכה כחכמים דלמא סבר דלפני גמר דין מחלוקת אבל אחר גמר דין דברי הכל איני יכול לחזור בו אבל רש"י פירש אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד דשוב אינו יכול לחזור בו והכא גרם נשבע בלא וי"ו שישבע בעל כרחו וההוא דרים המפקיד (ב"מ דף לד: ושם) דקאמר מי אמרי' מיהדר קא הדר ביה אע"ג דאינו יכול לחזור בו מ"מ כיון דדעתו לחזור ובעי לאתורוטי בי דינא לא מקני ליה כפילא דכה"ג אמר התם אבל לפירוש זה לא אתי שפיר דפסיק בשמעתין כבל הני דשלא ר' אבא וא"כ אפי' קודם גמר דין אינו יכול לחזור וכזה בורר מסקינן דלפני גמר דין יכול לחזור בו אם לא שנאמר הכא אפי' קודם שבועה חשיב גמר דין כי אמר לגוך השבע וטול:

מר בר רב אשי מכשר באבא דאבא. ואע"ת והלא אפי' שני בשני אמר בפרק זה בורר (סנהדרין דף כח. ושם ד"ה הכ) דפסול וכ"ש זקנו ויש לומר דאבא כשר טפי דאתפלג דרא: **ליתי הלכתא במר בר רב אשי.** פירש בקונטרס דאפי' עד סוף כל הדורות פסול ואין נראה לר"י כיון דאתפלג דרא כ"כ: **פיתח** ונסתמא **אסור.** ואע"ג דגבי גט מכשירין שאם היה בשעת שנסתמא שאני התם דאקילו רבנן להכשיר אפילו אשה וקרובים [*]: כתיבה פיתח יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם לאחר

נשבע

ראבא. ואע"ת והלא אפי' שני בשני אמר בפרק זה בורר (סנהדרין דף כח. ושם ד"ה הכ) דפסול וכ"ש זקנו ויש לומר דאבא כשר טפי דאתפלג דרא: **ליתי הלכתא במר בר רב אשי.** פירש בקונטרס דאפי' עד סוף כל הדורות פסול ואין נראה לר"י כיון דאתפלג דרא כ"כ: **פיתח** ונסתמא **אסור.** ואע"ג דגבי גט מכשירין שאם היה בשעת שנסתמא שאני התם דאקילו רבנן להכשיר אפילו אשה וקרובים [*]:

אתה נתתו לי במתנה רצונך השבע וטול ונשבע [א]אינו יכול לחזור בו מאי קא משמע לן תנינא [ב]אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי שלשה רועי בקר רבי מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים [ג]אינו יכול לחזור בו הא קא משמע לן דבאתן לך מחלוקת והלכה כדברי חכמים: שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא [ד]הלכה גובין מן העבדים ורב נחמן אמר [ה]אין גובין שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא [ו]הלכה שלישי בשני כשר רבא אמר [ז]אף בראשון מר בר רב אשי אכשר באבא דאבא [ח]ולית הלכתא כמר בר רב אשי שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא היה יודע לו בעדות קרקע עד שלא נסתמא ונסתמא פסול ושמואל אמר כשר אפשר דמכוון מצרנהא אבל גלימא לא ורב ששת אמר אפי' גלימא אפשר דמכוון מדת ארכו ומדת רחבו אבל נסכא לא ורב פפא אמר אפי' נסכא אפשר דמכוון מדת משקלותיו מיתיבי [ט]היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פיקח ונתחרש פיתח ונסתמא שפוי ונשתטה פסול [י]אבל היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח פיתח ונסתמא וחזר ונתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר זה הכלל [כ]כל שתחלתו או סופו בפסלות פסול תחלתו וסופו בכשרות כשר

תיובתא

מסורת הש"ס

(א) סנהדרין מד:. (ב) [ב"ק יח:]. (ג) [ערכין ח: פ"ק]. (ד) [דברים כד:]. (ה) [ב"ל לפני ד"ה פיחתן]. (ו) [תו"ש תוס' ניעין כב. ד"ה הוא הדין].

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה חצוך בו' הקי"ל אין נשבעין על העבדים. עי' רשב"ם לעיל דף לג ע"ת ד"ה לקוחה: שם ד"ה ור"נ אמר בו' ראיי בע"ח בוסר. עי' תוס' יבמות דף לט ע"ת ד"ה מני:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אינו יכו' כגון בן חנוך בן ראובן כשר להעיד בימואל: (ב) ד"ה נאמן עלי' אביך לראובן הראשון הפ"ד: (ג) תוס' ד"ה הכי גרס' וכו' דברי הכל יכול לחזור בו וכבר נמי אע"ג בנ"ל ותיכם היה נמחק: (ד) באר"ד שפריין לא נשבע הוי כמו קודם וכו' מיהדר קא הדר ביה אלמא:

מוסף רש"י

נאמן עלי. להיות דיין, אבא. פסול מן התורה לדונני, לא לזכות ולא לחיוב, דנפקא לן מלא יומתו אבות על בנים (סנהדרין כד:), גובין. חוב, מן העבדים (ב"ק יא.). עד שלא נסתמא. פותח פסול לעדות דבעינן לו הלה (שבועות יז.).

עין משפט נר מצוה

עז א מי' פ"ז מהלכות סנהדרין הלכה ג ופי' בכ"מ סמג עשין לו טור ושו"ע חו"מ סי' כג סעיף ג: עח ב מי' שם הלכה כ ופי' בכ"מ טושי"ע שם סעיף ח:

עט ג מי' פי"א מהל' מלוה הל' ח [ופי"א מהל' זכיה הלכה יג] סמג עשין לה טור שו"ע חו"מ סי' קז סעיף ג [וטור שו"ע חו"מ סי' ס"ג]:

פ ד ה ו מי' פי"ג מהל' עדות הל' ד ה סמג לאוין רפ"ד ג [וכרב אלפס עד דמסנהדרין פ"ג דף רסג]:

פא ז ח ט מי' שם סי"ד הלכה כ סמג לאוין רטו טושי"ע שם סעיף יג ומימן לה סעיף יג [וכרב אלפס שם]:

רבינו גרשום

רצונך השבע שלא מכרת לי וטול אינו יכול לחזור בו. המחזיק אע"פ שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין מאחר שזה קיבל עליו שישבע התובע ויטול אין יכול לחזור בו: מאי קמ"ל תנינא נאמן עלי אביך בעדות זו נאמן עלי אבא אע"פ שאין כשרין להעיד עליו ונאמן עלי ג' רועי בקר לדין זה אע"פ שאין מומחין הואיל שקיבל עליו. ר' מאיר אומר יכול לחזור בו האי מוחזק אע"פ שרגו הואיל שאין ראוין. וחכמים אומרים אין יכול לחזור בי משעה שאמר יעשו מעשה. אלמא דהאי נמי מאחר שנשבע זה אינו יכול לחזור בו ומאי קמ"ל: הא קמ"ל. דקא מיבעיא במסכת סנהדרין על מחלוקת דר' מאיר ורבנן באתן לך פליגי. אבל השבע ויהא מחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו או דלמא איפכא. ומסקינן הלכתא באתן לך מחלוקת. והלכתא כדברי חכמים דאמרי אינו יכול לחזור בו ה"נ להיכא דאמר השבע וטול כאתן לך הוא. ואצטרך למימר דהלכה כחכמים: הלכה נוכין מן העבדים. שאם הניח אביהן של יתומים עבדים גובה בעל חובו של אביהם את חובו מן העבדים כי היכי דהוי עביד מן הקרקע ולא מצי למטען ליה משלטלי שבק אבון נכן משום דעבדא כמקרקע דמי: הלכתא שלישי בשני בשר. כגון ראובן ושמעון הם בניהם היינו ראשונים ובני בניהם היינו שניים ובני בני בניהם היינו דור שלישי של בן ראובן ודור שלישי של בן שמעון ודור שלישי של בן ראובן מותר להעיד לדור שני של בן שמעון: ורבא אמר אף שלישי מעיד בראשון. בבן שמעון עצמו דהיינו ראשון אע"פ שהוא קרוב לאביו. ובאתא דאבא שאדם יעיד לאחי אביו: ולית הלכתא כותי. דקרוב ליה טפי: ונסתמא פסול. להעיד לו משום דעכשיו אינו יודע להראות עדותו באיזה מקום מגיע תחום קרקע שלו: ושמואל אמר כשר. אפשר דמכוין במצרנא מצר פלוני כך וכך סימן מצר פלוני כך: אבל גלימא לא. אם היה מכיר בגד של חבירו קודם שנסתמא ואחר שנסתמא אינו יכול להעיד זה בגדו של פלוני: אפשר דמכוין מדת ארכו ורחבו. שאמר אני יודע שכך היה ארכו ורחבו ונמצא כדבריו. וכן נמי אם נמצא משקל הנסכא כמו שהוא אמר כשר: מיתיבי היה יודע כו' קא תני מיהת פיתח ונסתמא פסול להעיד שום עדות ותיובתא דכולהו תנאי דלעיל שמואל ורב פפא ורב ששת תיובתא: ומתה בתו. ורתוק ונתקרב ונתרחק הוא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com